

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

במדבר

(חלק לג שיחה ב)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת במדבר, כגיכט אייר, ה'תשפ"ו (ב)

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2026

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

Kehot Publication Society® and the Kehot logo are registered trademarks of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

במדבר ב

לרשע ואוי לשכנו, לכך לקו מהם דתן ואבירם ומאתיים וחמשים איש עם קרח ועדתו שנמשכו עמהם במחלוקתם".

ומהחילוקים שביניהם: בתנחומא נאמר רק שנענשו יחד – „אבדו עמו במחלקותו”⁸ (וע"ז מביא הרא"י מהפסוק „ותפתח הארץ את פי' ותבלע אותם ואת בתיהם ואת כל אשר להם ואת כל האדם אשר לקרח ואת כל הרכוש”, שמדבר רק בהעונש); בפרש"י מוסיף „(לקו מהם כו') שנמשכו עמהם במחלוקתם”⁹, היינו שה„רשע” משך את „שכנו” גם למעשה העבירה (ולכן השמיט הרא"י שבתנחומא מן הכתוב „ותפתח הארץ את פי' גו”); ובבמדבר רבה מוסיף עוד יותר¹⁰, ש„היו כולם בעלי מחלוקת. . . אף הם היו בעלי מריבה”¹¹.

(7) הכרחו של רש"י לפרש זה בפסוק זה (ג, כט) – אף שאין דרכו להעתיק דרשות רז"ל – י"ל, שהוא מפני הלשון „משפחות בני קהת”, ולא „משפחות קהת” כמו שנאמר „משפחות הגרשוני” (ג, כג), ומשפחות מררי. . . יחנו” (ג, לג), דמשמע שישנו ענין (בלתי רצוי) בהם שבגללו אינו רוצה לייחסם לקהת עצמו (וע"ד פרש"י ויחי מט, ו) – ראה באר בשדה על פרש"י כאן. וראה בעוד מפרשי רש"י (גר"א. באר מים חיים (לאחי מהר"ל). מלאכת הקודש. ועוד) פירושים אחרים בהכרחו של רש"י, ולכאורה אינם ע"ד הפשט. ואכ"מ.

(8) וראה הערה 11.

(9) ובפרש"י ר"פ קרח ד"ה דתן ואבירם מסיים „נשתתפו עם קרח במחלוקתו”. ולהעיר דשם מתחיל פירושו עה"פ „פרשה זו יפה נדרשת במדרש רבי תנחומא”.

(10) ואינו מביא הפסוק שבתנחומא שבו נאמר העונש.

(11) תוכן הפירוש נמצא גם בבמדב"ר קרח

א. אודות סמיכות „דגל מחנה ראובן” (שחנו „תימנה”¹) לבני קהת (שחנו „על ירך המשכן תימנה”²) אמרו חז"ל, והובא בפרש"י עה"ת, „אוי לרשע ואוי לשכנו”.

כפירושו של מאמר זה („אוי לרשע כו”) בנוגע לענינו מצינו כמה אופנים ומהם:

בתנחומא³ איתא: „ומן הדרום בני קהת וסמוכין להם ראובן ושמעון וגד מכאן אמרו אוי לרשע ואוי לשכנו אלו שלשת השבטים שהיו שכנים לקרח ועד-תו בדרום אבדו עמו במחלקותו שנאמר ותפתח הארץ את פי' ותבלע אותם ואת בתיהם ואת כל אשר להם ואת כל האדם אשר לקרח ואת כל הרכוש”.

בבמדבר רבה⁴: „ג' של דרום, שהיו לבעלי מחלוקת סמוכין, אבדו עמהם וע-ליהם נאמר אוי לרשע אוי לשכנו ומי היו בעלי מחלוקת קרח בן יצהר בן קהת ולפי שהיו סמוכים להם ראובן ושמעון וגד היו כולם בעלי מחלוקת שכן הוא אומר ויקח קרח בן יצהר וגו' וכן בני גד ובני שמעון אף הם היו בעלי מריבה”.

ובפרש"י עה"ת (עה"פ⁵ „משפחות בני קהת יחנו גו' תימנה”) כתב: „וסמוכין להם דגל ראובן החונים תימנה, אוי

(1) פרשתנו ב, י.

(2) שם ג, כט.

(3) פרשתנו יב (ותנחומא באבער יג). ועד"ז ביר

לקוט כאן רמז תרפו.

(4) קרח טז, לב.

(5) פרשתנו – פ"ג, יב.

(6) קרח טז, א.

הם משבט ראובן שנאבדו עם קרח ועד-תו, ואילו רש"י מפרט, "דתן ואבירם ומא-תיים וחמשים איש" (ש"רובם) הם משבט ראובן¹⁴.

ג. ויש לבאר זה בהקדם, שבענין פעולת השכינות – השפעת אדם על שכינו – מצינו כמה אופנים:

(א) פעולת השכן היא בענין חיצוני לגמרי, כגון שהשכר של צדיק נמשך גם לשכיניו, וכן להיפך, שהעונש שעל הרשע נמשך גם על שכיניו¹⁵. וכפשוטו לשון הגמרא (בסוף מס' סוכה¹⁶) דקנסו לכל המשמר כולו בגלל "מרים בת בלגה שהמירה דתה" [אע"פ שלכאורה וכי בגללה, "קנסינו לכולה משמרה", אלא] משום "אוי לרשע אוי לשכיניו"¹⁷.

(ב) פעולת השכן היא פעולה פנימית, כלומר, שהוא משנה את אופן הנהגתו של שכניו¹⁸, ועד שמשנה גם את מהותו¹⁹.

(ג) שכינות אינה הסיבה לזה ש"טוב לצדיק טוב לשכנו" (או להיפך – "אוי לרשע) אוי לשכנו"), אלא הוא סימן על מהותו של השכן (שזה שהם שכנים מורה ששניהם שייכים זל"ז במהותם וגדרם וכיו"ב), ופעולת השכינות היא שמגלה ומוציאה תכונה זו (של השכן) מן ההעלם והכח אל הגילוי והפועל.

ד. ויש לומר המקור לשלשה אופנים

ב. גם יש להבין כמה דיוקים ושינויים בלשון רש"י:

(א) "וסמוכין להם דגל ראובן החונים תימנה", ולא פירט שבדגל זה כלולים גם השבטים שמעון וגד, כבתנחומא ובמדבר רבה.

[ולכאורה, מה שדייק רש"י בלשונו "דגל ראובן" – ולא "דגל מחנה ראובן" (כלשון הכתוב), וכלשונו בפירושו שלאח"ז המובא בסמוך – "דגל מחנה יהודה" – כי כוונתו רק לשבט ראובן לחוד, ולא לשבטים שהיו "חונים עליו"].

והתמי גדולה יותר: בהמשך הענין, עה"פ¹², "משה ואהרן ובניו", פרש"י "וס-מוכין להם דגל מחנה יהודה והחונים עליו יששכר וזבולון טוב לצדיק טוב לשכנו לפי שהיו שכניו של משה שהי' עוסק בתורה נעשו גדולים בתורה" (ומ-קורו בתנחומא ובמדבר רבה שם)¹³ – הרי שכאן גבי "טוב לצדיק" הביא רש"י גם את יששכר וזבולון, ומה טעם שינה רש"י גבי "אוי לרשע כו" וכתב רק "דגל ראובן" ותו לא? ולכאורה י"ל שזהו לפי שלא מצינו (בפשוטו של מקרא) שגד ושמעון נמשכו עמו במחלוקת, וצריך להבין הטעם דחילוק זה. וכן – מהי סברת החילוק בין המדרשים ורש"י דרק שבט ראובן נמשך במחלוקת, או שהשכינות דקרח פעלה גם על שבט שמעון ושבט גד?

(ב) בתנחומא ובמדב"ר לא פירשו מי

14) פרש"י ר"פ קרח ד"ה ודתן ואבירם.

15) ראה רש"י לך יג, ה. שם, יד. שם יד, יב. בשלח טז, כח (מב"ק צב, א. וראה פרש"י שם ד"ה בהדי). אבל ראה רש"י וירא יט, יז, שם, יט.

16) נו, ב.

17) ראה זח"ג קכב, ב. וראה ברכות נח, ריש ע"א ועירובין יח, סע"ב ובפרש"י. ועוד.

18) ראה זח"א פד, סע"א ואילך.

19) וראה בארוכה ע"ד ב' האופנים – לקו"ש חיי"ט ע' 62 ואילך.

(פ"ח, ה). תנחומא שם ד (ות"ב שם ח). יל"ש שם רמז תשנ – ובכולם מסיים רק "לקו (עמו) ואבדו מן העולם". אבל לכאורה נראה, שמקור הדרשה במקור מות אלה הוא ממקום א' ונעתק ממנו להשאר.

12) שם, לח.

13) ועד"ז הוא במדרשים בפ' קרח (הנ"ל הערה

11).

עובי הכותל ונראה משני צדדים²⁶ – שאבן זו יש עלי' חיוב לחלוץ את כולה (גם הצד שלא נראה בו הנגע)²⁷.

(ב) יש מפרשים²⁸, שהדין ד"חולץ את כולו" הוא לא רק באבן שבזוית הבית (שנראית משני הצדדים), אלא בכל חלקי הכותל (שכנגד הנגע בצד השני) המפסיק בין שני הבתים, וזוהי כוונת המשנה ד"כותל²⁹ מפסיק בין שני בתים ונראה נגע בכותל לצד בית זה" – "שניהם חולצין" (משום "אוי לרשע אוי לשכי" נו")³⁰, שגם חבירו חייב לחלוץ האבנים שבחלק שלו (נגד הנגע)³¹.

ויש לומר, שג' דינים (ושיטות) אלו הם בהתאם לג' האופנים הנ"ל בפעולת השכונת ("אוי לרשע אוי לשכינו"):

לאופן הא' פעולת השכן היא פעולה חיצונית בלבד, ולכן אינו פועל על הכותל (ביתו) של השכן, אלא רק מחייב את השכן שיטפל עמו בחליצת האבנים.

לאופן הב', "אוי לרשע אוי לשכינו" הוא השפעה חזקה (פנימית) יותר, ולכן צריך לחלוץ את כל האבן שבזוית הבית,

אלה, במקור הענין ד"אוי לרשע אוי לשכינו" בהלכה – בדיני נגעי בתים, וז"ל התו"כ²⁰: "וחלצו מלמד ששניהם חולצים, מיכן אמרו אוי לרשע אוי לשכי" נו, שניהם חולצים שניהם קוצעין שניהם מביאים את האבנים" (ועד"ז הוא במשנה נגעים²¹).

ובגדרו של דין זה ישנם ג' פירושים:

(א) "אם כותל מפסיק בין שני בתים ונראה נגע בכותל לצד בית זה בעל הבית אחר צריך להטפל עמו דכתיב וחלצו את האבנים לשון רבים כו"²². שלפי פירוש זה, לא חל חיוב זה על החפצא (הכותל) של השכן, אלא זהו דין בטיפול הגברא, דשכנו של הרשע, "צריך להטפל עמו" בחליצת האבנים ובקצוע והבאת האבנים של הרשע.

(ב) הא ד"שניהם חולצים" היינו שה- חיוב דחליצת האבן חל גם על חלק האבן של השכן (שלא נראה בו הנגע).

ובזה גופא – שני פירושים:

(א) שיטת רש"י (בסוף מס' סוכה¹⁶) – שהדין (שבתו"כ) ד"שניהן חולצין" (מפני "אוי לרשע ואוי לשכינו") הוא (רק) "באבן שבמקצוע", וכמו שפרש"י במ"א²³ בפירוש דברי המשנה (דמס' נגעים²⁴) "אבן שבזוית כשהוא²⁵ חולץ חולץ את כולו", "אבן המנוגעת שבזוית שנראה בבית זה ובבית זה שכן דרך הזויות לתת שם אבנים גדולות המחזיקים את כל

26) ראה גם ערוך לנר סוכה שם.

27) ולפ"ז צ"ל שהחידוש במשנה זו דפי"ג הוא בעיקר במ"ש "ובזמן שהוא נותן כו' ומניח את של חבירו נמצא חומר כו'". ראה חסדי דוד לתוספתא נגעים פ"א, ח (י). וראה משנה אחרונה שבהערה הבאה.

28) משנה אחרונה לנגעים פי"ב ופי"ג שם, ע"פ הרע"ב והר"ש למשנה נגעים פי"ג שם.

29) ל' הרע"ב בפי"ב שם.
30) וראה אבות דר"נ רפ"ט. ע"ש (וראה שם כמה נוסחאות. ואכ"מ).

31) ולכאורה כן משמע מפשטות לשון הרמב"ם בפיהמ"ש נגעים פי"ב שם ומדבריו בהל' טומאת צרעת (פט"ו ה"ד). וכן יש לפרש בפ"י רבינו הלל לתו"כ מצרוע שם, מ. וראה ביאורי הגר"א למשנה נגעים פי"ג שם. ואכ"מ.

20) מצרוע יד, מ.

21) פי"ב מ"ו.

22) רע"ב למשנה שם. ועד"ז הוא בר"ש שם. ק"א לתו"כ שם.

23) חולין קכח, ב.

24) פי"ג, ב. וכ"ה בתו"כ מצרוע יד, מה.

25) כן הובא בחולין שם. ובמשנה בשינוי לשון קצת.

[ויש לומר, שאין כוונת רש"י במ"ש "לכך לקו מהם דתן ואבירם כו' עם קרח ועדתו שנמשכו עמהם במחלוקתם"³⁴ שהם שני ענינים – (א) שנענשו עמהם (לקו), (ב) ונמשכו עמהם במחלוקת "שלפ"ז הול"ל בסדר הפוך, "שנמשכו עמהם במחלוקתם. . ולכך לקו"³⁵] – אלא היינו הך, ש"לקו" בכך "שנמשכו עמהם במחלוקתם".]

ועפ"ז מבואר עוד שינוי לשון בפרש"י מלשון התנחומא, שבתנחומא הלשון "אבדו עמו במחלוקתו", ורש"י משנה וכותב "שנמשכו עמהם במחלוקתם" (לשון רבים) – דיש לומר³⁶, שבתנחומא ההדגשה שהשכנים רק נגרו ורו אחרי קרח, ולכן מדגיש שזוהי רק "מחלוקתו" (של קרח), שמעשה הרע מתייחס רק להרשע ולא לשכינו; משא"כ לפרש"י שמצד השכינות לקרח, נמשכו עמהם במחלוקתם, שמרמו שהשכנים נמשכו במחלוקת, עד שנעשית גם מחלוקת השכן, מחלוקת של רבים;

אבל שיטת הבמדבר"ר היא כאופן הג' הנ"ל, ששכינות ה"ז סימן על מהותם של

גם החלק שלצד השכן, דהיינו שזהו כאילו גם אבן של השכן היא מנוגעת.

אבל לאופן הג', צריך שכינו של ה"רשע" לחלוץ האבנים שבחלק שלו, מפני שהשכינות לרשע מורה על שייכו-תו להרשע, לא מצד השפעת הרשע עליו, אלא זהו סימן שבעצם שייכים זל"ז. ולכן ככותל זה שבו נראה הנגע בצד אחר אצל חבירו, ה"ז מורה שגם חלק הכותל שכנגדו השייך לחבירו שייך להנגע (אף שלא נראה בו, ואינו אבן אחת עמו).

ה. ולפי זה יש לבאר גם טעם החילוק בין שלשת הדרשות הנ"ל בפרשתנו – התנחומא, במדבר רבה ופרש"י – בפ"י ריש הענין ד"אוי לרשע ואוי לשכינו" בענין הסמיכות דדגל מחנה ראובן לבני קהת:

התנחומא ס"ל כאופן הא', שפעולת השכינות (כאן) היא בעיקר לענין העונש, שהעונש שבא על הרשע נמשך גם על שכינו (ואפילו כשפועל ששכינו ישתתף³² במעשיו הרעים, ה"ז רק מה ששכינו נגרר אחריה, אבל לא שנעשה עי"ז שינוי במהותו של השכן), ולכן מביא רק ש"אבדו עמו במחלוקתו";

לפרש"י פעולת השכינות אינה רק בנוגע לעונש אלא היא גם פעולה ושינוי בגוף השכן, וזהו שמוסיף רש"י (שלא רק "לקו מהם", אלא) "שנמשכו עמהם במחלוקתם"³³.

(32) להעיר שבתנחומא קרח בענין דגל ראובן כותב בתחלת הענין, ונשתתפו עמהם, ומ"מ בסיום הענין איתא (רק) "לקו עמו ואבדו מן העולם".

(33) בלקו"ש שבהערה 19 נתבאר (בא"א) בפ' לוגתת רמב"ם ורש"י, דלרש"י (סוכה שם) השייכות לשכינות היא רק חיצונית ואינה במהות השכן (משא"כ להרמב"ם, ע"ש בארוכה). אבל להעיר

דפרש"י עה"ת הוא (כולל) יינה של תורה, כמאמר אדה"ז (היום יום כט שבט), ולכן י"ל דברש"י עה"ת מודגשת יותר השייכות הפנימית דשכינות.

(34) ולא כבמדרשים דפ' קרח (הנ"ל הערה 11) "לקו (עמו) ואבדו מן העולם".

(35) או הול"ל "לפי שנמשכו כו" וכו"ב.

(36) אף של' רבים שפרש"י קאי בפשטות על עדת קרח, "שנמשכו עמהם במחלוקתם", י"ל, שב' שינוי לשון רש"י מלשון התנחומא (במחלוקתו), אף שגם שם נזכר לפני' קרח ועדתו*) מרומז גם ענין הנ"ל שפנים.

(* אבל י"ל כי להתנחומא העיקר בהתחלוקת ה' קרח, ולרש"י – קרח ועדתו.

יוצא לעולם ושם היו חונים דגל יהודה שהיו בעלי מלוכה בעלי תורה בעלי מצות לכך היו חונים שם משה ואהרן ובניו שהיו בעלי תורה בעלי מצות מכפ-רים על ישראל בתפלתם ובקרבנם, וע"ז ממשך, ועליהם נאמר אשרי צדיק ואשרי שכנו אלו שבטים שהיו סמוכים למשה ולאהרן כו' היו כולם גדולים בתורה כו', והיינו שמצד מעלתם בעצם של דגל יהודה ושייכותם ל"מזרח", חנו דגל יהודה ברוח מסוגל דמזרח, ולכך (גם) היו חונים שם משה ואהרן ובניו].

ו. ע"פ הסברה זו בשיטת רש"י מובן הטעם שרש"י כותב רק "דגל ראובן" ולא הביא גם שמעון וגד:

כיון שלשיטת רש"י "אוי לרשע ואוי לשכינו" הוא מצד השפעת הרשע על הנהגת השכן ומהותו, מובן, שאינו דבר השווה בכל, ובמילא (בנדוד) אין לך בו אלא חידושו, שבת ראובן שמפורש בו שנמשך במחלוקת. דכיון שהם היו עיקר הדגל, במילא מובן שהם היו "סמוכים" ושייכים ביותר (בני קהת - קרח; משא"כ על שמעון וגד שאינו מפורש בקרא, אין הכרח לומר⁴¹ שגם בהם פעלה והשפיעה השכינות שיהיו נמשכים עמהם⁴²; ובראובן גופא מדייק רש"י

השכנים, שבמהותם שייכים זל"ז. וזהו שמדייק במדבר"ר, "היו כולם בעלי מח-לוקת כו' אף הם היו בעלי מריבה" (ולא "שנמשכו עמהם במחלוקתם", ככפרש"י), והיינו שזוהי תכונתם בעצם, והשכינות רק גלתה והוציאה תכונה זו מן ההעלם אל הפועל. ועד"ז לפנ"ז בצד הטוב אומר שם שה"שבטים (דדגל מחנה יהודה) שהיו סמוכים למשה ולאהרן. . היו כולם גדולים בתורה" (ולא (רק) "שנעשו גדו-לים בתורה", ככתנחומא ובפרש"י) - שהשכינות גילתה³⁷ שבצד, "היו כולם (ראויים להיות) גדולים בתורה".

ויש לומר שזהו מה שמדייק במדבר"ר שם (בצד הטוב) "אשרי צדיק ואשרי שכנו", לא "לצדיק. . לשכנו" ככתנחומא (ופרש"י), כי לתנחומא (ופרש"י) האושר (והטוב) שבא לשכנו הוא בא ע"י (מצד) הצדיק והשפעתו, משא"כ במדבר"ר ה"אשרי" הוא על שניהם בשווה, וי"ל שזהו מה שמדייק, ועל"הם נאמר³⁸ אשרי צדיק ואשרי שכנו".

[ויש להוסיף, שביאור זה בשיטת הבמדבר"ר, ששכינות היא סימן על השיי-כות והקשר שבניהם בעצם, מתאים עם כללות תוכן דרשת הבמדבר"ר כאן, שמת-חיל בהסגולה של המקומות (ד' הרוחות מזרח מערב צפון ודרום³⁹) ששם חנו הדגלים⁴⁰, וכלשונו, "מזרח משם האור

41) ובפרט שלא מצינו בפירושו בקרא שהיו שייכים למחלוקת, כנ"ל בפנים. וראה מפרשי הבמדבר"ר שם מה שפירושו בזה שבני שמעון וגד היו בעלי מריבה.

42) ועד"ז י"ל גם בצד הטוב, דאף שמרובה מדה טובה כו' והשכינות פועלת גם באלו החונים עליו* (ראה לקמן סעיף ז), מ"מ יש מעלה ביהודה (ראש

37) ולכן אינו בסתירה למה שמסיים גם שם, על שהיו שכנים לתורה נעשו כולן בני תורה", כי השכינות גילתה ענינים ותכונות שלהם.

38) שקאי לא רק על משה אהרן ובניו.

39) ולשיטתי אויל (במדבר"ר פ"ב, יוד) בביאור הדגלים ובמקום חנייתם לרוחות. ע"ש באורך.

40) אלא שבכללות המדרש כאן (וכן במדבר"ר שם פ"ב) מדובר במעלת שבת ראובן ומקום חנייתו.

(* ואולי י"ל שהוא לפי שגם בהצדיק מדובר בג' - משה אהרן ובניו, כבהד"ה דפרש"י (אלא שהעיקר,

שים איש ע"י השכינות לרשע, שנעשו בעלי מחלוקת⁴⁴.

ז. אלא שלכאורה משנת"ל, שלפי התנחומא ענין השכינות הוא רק פעולה חיצונית לענין עונש לחוד, צ"ע – שהרי מפורש בתנחומא שם לענין סמיכות דגל מחנה יהודה למקום חניית משה ואהרן: „מכאן אמרו אשרי לצדיק ואשרי לשכיניו אלו שלשת השבטים שהיו סמוכים למשה ואהרן נעשו גדולים בתורה, יהודה שנאמר⁴⁵ לא יסור . . . ביששכר כתיב⁴⁶ ומבני יששכר יודעי בינה . . . ומזבולון מושכים בשבט סופר⁴⁷ על שהיו שכיניו כולם נעשו בני תורה“, הרי שהשכינות פעלה בהם גופא, ש„נעשו גדולים בתורה . . . בני תורה“?

ויש לומר, שלדעת התנחומא יש ח"י לוק בין שכן טוב לשכן רע, דשכינות לרע פעולתה רק חיצונית (בנוגע לעונש, או לכל היותר שהשכן יגרר אחריו), משא"כ בשכן טוב – ש„מדה טובה מרובה כו“⁴⁸ – פועלת השכינות גם על מהותו של השכן, שנשתנה לטוב, ולכן כותב התנחומא ש„אלו שלשת השבטים שהיו סמוכים למשה ואהרן נעשו גדולים בתורה“.

ואולי יש לומר, שגם לשיטת רש"י יש מעלה בשכינות לטוב לגבי שכינות לרע (דמרובה מדה טובה כו“)⁴⁹, שלכן השכינות דדגל מחנה יהודה למשה ואהרן

„לקו מהם דתן ואבירים ומאתיים וחמשים איש“, היינו שלא השפיע קרח על כל השבט אלא על מספר מועט בשבט ראובן גופא.

ומטעם זה מפרט רש"י „דתן ואבירים ומאתיים וחמשים איש“ ולא כתב סתם „לכך לקו מהם עם קרח ועדתו“ – שיש לומר, שכזה שצירף „דתן ואבירים“ לה, מאתיים וחמשים איש“ בחדא מחתא, כוונתו להדגיש תוכן וענינה של שכינות לרשע, שפועלת ומשפיעה על מהותם של האנשים השכנים אליו, דכשם שפשוט ש„דתן ואבירים“ לא רק נגררו אחרי מח"לוקתו של קרח, אלא הם היו בעלי מח"לוקת בטבע⁴³, כך נפעל בהמאתיים וחמ-

הדגל) לגבי החונים עליו, וזהו הדיוק והשינוי בהפסוקים (שהובאו ברש"י), דבנוגע ליהודה הביא רש"י „יהודה מחוקקי“ דקאי על כל השבט (כדלקמן שם); ביששכר מביא רק „ומבני יששכר יודעי בינה וגר' מאתיים ראשי סנהדראות“, שהדיוק „ומבני“, „מאתיים“ – היינו שחלק מהשבט היו יודעי בינה, ראשי סנהדראות, ופשיטא בנוגע לזבולון שמביא „מושכים בשבט סופר“, שנוסף ע"ז שאינו ענין של כל השבט, רק שיש בני תורה מזבולון (שבזה שווה ליששכר), הרי גם אופן לימודם הוא רק באופן ד„שבט סופר“, סופרים, ולא ראשי סנהדראות כביששכר.

43) ראה שמות ב, יג"ד ובפרש"י. שם ה, כ ובפרש"י. בשלח טז, כ ובפרש"י.

כמוכח, היא השכינות למשה שהי' עוסק בתורה, שמצד זה „נעשו גדולים בתורה“. ולהעיר שבתנחומא באבער ויל"ש כאן מסיים „על שהיו שכיני תורה נעשו כולם כו“. ועד"ז במדרשים פ' קרח (הג"ל הערה 11) „על שהיו סמוכין לתורה כו“.

(*) ובתנחומא מביא לפניו מהכתוב „ראשיהם מא"תיים“, ומוסיף (מהכתוב) „וכל אחיהם על פיהם“ – היו מסכימים הלכה על פיהם. וראה גם תנחומא באבער ויל"ש שם (בשינוי קצת).

44) ראה פרש"י קרח יז, ג.

45) ויחי מט, יו"ד.

46) דה"א יב, לב.

47) שופטים ה, יד.

48) סוטה יא, א. ושב"י. רש"י תשא לד, ז. ועוד.

49) ובפרש"י סוף סוכה לענינו „טוב לצדיק טוב לשכניו“.

49) ראה לקמן הערה 54.

וי"ל שזהו גם דיוק הלשון בפרש"י
 „טוב לצדיק טוב לשכנו“, ולא „אשרי
 לצדיק ואשרי לשכינו“ (ככתנחומא), כי
 לשון „אשרי“ (מלשון אושר או מלשון⁵⁵
 שבח) יתכן⁵⁶ גם כאשר מקבל השפעת
 שכר על ידי הצדיק או שנשפע מהנהגת
 הצדיק, משא"כ הלשון „טוב“ כולל גם
 הפי' שינוי במהותו וגדרו שנעשה „טוב“.

ח. ויש להוסיף בזה ע"ד הרמז והד-
 רוש:

השייכות דב' ענינים אלו ד„טוב לצ-
 דיק טוב לשכינו“, ואוי לרשע ואוי ל-
 שינוי שבפרשתנו, הוא לא רק מצד גדר
 ענין השכינות, אלא (גם) מצד תוכנם
 וענינם המדובר בהם: הדרך להנצל
 ולהפטר מלהמשך במחלוקת⁵⁷ („אוי לר-
 שע“), הוא ע"י העסק בתורה („טוב לצ-
 דיק כו“). וכן לאידך, כדי שהעסק בתורה
 יהי' כדבעי, ועד שהעוסקים יהיו „גדר“

פעלה לא רק על שבט יהודה ראש
 המחנה – הסמוך לו (ע"ד פעולת בני
 קהת על דגל ראובן לבד כנ"ל), אלא גם
 על יששכר וזבולון החונים על דגל מחנה
 יהודה.

ויש להוסיף, שענין זה מודגש בה-
 שינוי בפרש"י בהראי' בנוגע ליהודה
 ש„נעשו גדולים בתורה“ – שמביא פסוק
 מכתובים „שנאמר⁵⁸ יהודה מחוקקי⁵¹,
 דלא ככתנחומא שמביא „לא יסור שבט
 מיהודה ומחוקק מבין רגליו“⁵², הנאמר
 (א) בחומש, ו(ב) לפני פרשתנו – כי [נוסף
 לכך שרש"י מביא כתוב שבו מפורש שכן
 הי' בפועל, ולא הכתוב בחומש שבו רק
 הבטחה והברכה ש„לא יסור“, הרי' בהפ-
 סוק בחומש לא מפורש שזהו בכל שבט
 יהודה, ד„לא יסור שבט מיהודה ומחוקק
 מבין רגליו“ פירושו שהיו בהם „ראשי
 גליות שבבבל“⁵³, ונשיאי א"י⁵³, ואילו
 בפסוק „יהודה מחוקקי“ הי"ז שמו של
 השבט כולו, ומוזה מובן שזוהי תכונתו
 של כל שבט יהודה. ולכן שינה רש"י
 והביא כתוב זה, להדגיש, ששכינות
 פועלת ומשנה מהותו של השכן⁵⁴.

50) תהלים ס. ט. שם קח, ט.

51) וכ"ה במדבר פ"ח, תנחומא (ות"ב) ויל"ש
 קרח שם.

52) פסוק זה הובא גם במדבר (פ"ג) ותנחומא
 באבער פרשתנו שם. וביל"ש פרשתנו שם הובאו
 שני הפסוקים.

53) פרש"י ויחי שם.

54) וי"ל שלרש"י ההוספה היא לא רק בכמות,
 ששכינות לטוב פועלת על כל השבט (ולא כשכינות
 לרע, שפועלת רק על מספר מועט), אלא גם שינוי
 באיכות: בשכינות לרע („אוי לרשע אוי לשכינו“)
 אף שהיא פעולה פנימית, עיקרה היא בנוגע להנהגת
 השכן, משא"כ בצד הטוב הי"ז נעשה מהותו וטבעו
 של השכן, ולכן פועל על כל השבט ונקבע כשמו של
 כל השבט.

ועפ"י ההוספה ברש"י על התנחומא היא לא רק

ב„אוי לרשע אוי לשכינו“ (שלרש"י היא פעולה
 פנימית, ולהתנחומא – רק פעולה חיצונית בשייכות
 לעונש כו'), אלא גם באופן פעולה הפנימית דשכי-
 נות לצדיק („טוב לצדיק טוב לשכינו“), שאינו דומה
 הא דמדה טובה מרובה כו' לפי פרש"י (לגבי שייכות
 פנימית ד„אוי לרשע כו“) למרובה מדה טובה שב-
 תנחומא (לגבי שייכות חיצונית ד„אוי לרשע כו“).

55) ראה ת"א ויצא (ל, יג), „תושבחתא“.

56) אף שאפשר שקאי גם על אושר וטוב של
 עצמו, ע"ד „אשרי האיש“ שבריש ספר תהלים (ראה
 מפרשים שם). וראה ת"א דברים (לג, כט), „אשריך
 ישראל – טובך ישראל“.

57) וזוהי גם השייכות לענין הנגעים – נגעי
 בתים (כנ"ל בפנים ס"ד) – המקור שבו נאמר „אוי
 לרשע אוי לשכינו“ בהלכה – כי נגעי בתים באים
 על לה"ר וצרות עין (ראה ערכין טז, א. תו"כ מצורע
 יד, לה. תוספתא נגעים פ"ו, ו. רמב"ם סוף הל'
 טומאת צרעת. פרש"י סוף סוכה הני"ל. מפרשי
 המשנה נגעים פ"ב מ"ה) – הפירוד ומחלוקת שבין
 אדם לחבירו.

דלות בתורה, באים ע"י שכינות לצדיק, "טוב לצדיק טוב לשכיניו",

כי עסק התורה של צדיק הוא באופן של שלום ואחדות⁶³, ובפרט לימוד התורה לשמה, תורה כמו שהיא קשורה ומחוברת עם נותן התורה⁶⁴, ולכן ע"י השכינות לצדיק ולימוד תורתו, ה"ז פועל שלום ואחדות בכאור"א,

ועד שזוכים לשלום האמיתי שיהי' בביאת משיח⁶⁵, שילמד תורה את כל העם כולו⁶⁶ באופן של אחדות, "ובאותו הזמן לא יהי' שם כו' ולא קנאה ותח"רות"⁶⁷, גם לא קנאה ותחרות דקדושה⁶⁸, "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים"⁶⁹.

(משיחות ש"פ במדבר תשל"ה, תשמ"ג,

תשד"מ; ו' תשרי תשכ"ח)

(63) וראה לקו"ש חכ"א שם (ע' 112 ואילך).

(64) ע"ד שנאמר בדוד שהי' מחבר תורה של מעלה בקוב"ה (ס' הבהיר סנ"ח (סקצ"ו) [ושם, "כי כל שעה שאדם לומד תורה לשמה התורה של מעלה מתחברת להקב"ה"], הובא בלקו"ת שלח נא, א. סה"מ תש"ה ע' 123. ובכ"מ. וכ"ה בוח"ג רכב, ב. ועוד), ומזה שאומרים זה על דוד במיוחד מובן שהו"ע נעלה ביותר. וראה סה"מ מלוקט ח"ג ע' קנה"ו. וש"נ.

(65) וראה גם ד"א זוטא שם (ועד"ז בויק"ר שם ספ"ט) שבשעה שמלך המשיח נגלה לישראל אינו פותח אלא בשלום.

(66) ראה רמב"ם הל' תשובה פ"ט ה"ב. לקו"ת צו יו, א.ב. וראה שער האמונה פנ"ו.

(67) רמב"ם סוף הל' מלכים.

(68) ראה "הדרן" על הרמב"ם בסה"ש תשמ"ט ח"א ע' 154 ובהערות שם.

(69) ישע"י יא, ט. רמב"ם שם.

לים בתורה", והיינו שיתאחדו עם התורה, הוא דוקא כאשר מתרחקים ממחלוקת עד קצה האחרון.

וי"ל שזוהי ג"כ מטעמי השייכות דפ' במדבר לחג השבועות, ד"לעולם קורין פרשת במדבר סיני קודם עצרת⁵⁸, דכמו שבפ' זו מבוארים ב' ענינים הנ"ל, עד"ז הוא בהענין דמ"ת:

מבואר בחז"ל בנוגע למ"ת, כל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם⁵⁹, והיינו לפעול שלום ואחדות במקום שאפשר להיות מחלוקת ופירוד; ולאידך, הסיבה לנתינת התורה היא כמ"ש⁶⁰, "ויחן שם ישראל נגד ההר" (שהי' בר"ח סיון), וארז"ל⁶¹ דכאן, "השוו לב אחד", ונ"ז נעשו ישראל ראויים לקבלת התורה, וכ"מפורש בחז"ל⁶², "בזמן שבאו לסיני חנו חני' אחת ויחן כו' אמר הקב"ה הואיל ושנאו ישראל את המחלוקת ואהבו את השלום ונעשו חני' אחת, הרי השעה שאתן להם את תורתך".

ושניהם ביחד, ביטול המחלוקת והג'

(58) שו"ע (וכ"ה בטור) או"ח סתכ"ח ס"ד. ועד"ז ברמב"ם הל' תפלה פ"ג ה"ב: המנהג הפשוט שיהו קוראין כו'.

(59) ל' הרמב"ם סוף הל' חנוכה.

(60) יתרו יט, ב.

(61) מכילתא עה"פ. וראה גם רש"י עה"פ. מקור מות שבהערה הבאה. וראה בארוכה לקו"ש חכ"א שיחה א' ובי' לפ' יתרו.

(62) דרך ארץ זוטא פרק השלום. וראה גם ויק"ר פ"ט, ט. פתיחתא דאיכ"ר כ. תנחומא (באבער) יתרו ט. ועוד.

